

284.
204.2014.

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ ГРАДСКЕ БИБЛИОТЕКЕ "ВЛАДИСЛАВ ПЕТКОВИЋ ДИС" ЗА 2013. ГОДИНУ

Делатност библиотека, а тиме и чачанске Градске библиотеке „Владислав Петковић Дис“, дефинисани су низом закона: Законом о библиотечко-информационој делатности, Законом о култури, Законом о старој и реткој књизи који је усвојен 2013. године, Законом о издавачкој делатности и обавезному примерку и другим актима, уредбама и правилницима. Закон lex specialis за ову област (члан 6), библиотечко-информациону грађу и изворе дефинише као „све начине и видове записа у којима су на било који начин забележене информације, и то на различитим материјалима и медијима“. Библиотечко-информационна грађа и извори носиоци су духовног, интелектуалног, књижевног, уметничког, научног, стручног и развојног бића једног народа. Ови садржаји обезбеђују комуникацију међу људима, размену идеја и унапређење знања што библиотеке чини стубовима сваког народа и државе.

„Библиотечко-информациону грађу и изворе чине: књиге, рукописи, брошуре, сепарати, серијске публикације, музичка дела, картографска грађа, каталоги, календари, умножени уметнички и сценски програми, фотографије, албуми, разгледнице и цртежи, просторни и други планови, гравире, плакати и друга ликовна и графичка грађа, леци, огласи и саопштења, звучни и видео записи у било ком облику (изузев на филмској траци), електронске публикације дистрибуиране на физичким носачима и електронске публикације дистрибуиране на интернету, садржај интернет домена Републике Србије, комбиноване и мултимедијалне публикације, рачунарски програми у јавној употреби и друге публикације“.

Закон библиотекама налаже да набављају „библиотечко-информациону грађу и изворе и стварају нову библиотечко-информациону грађу и изворе у складу са потребама најшире г круга корисника, укључујући и потребе националних, верских и језичких мањина и корисника са инвалидитетом“. Када тражену грађу библиотека не поседују у својим фондовима, укључује се у систем међубиблиотечке позајмице на националном и међународном нивоу.

Законом о старој и реткој библиотечкој грађи која представља културно наслеђе од посебног интереса за Републику Србију, Градској библиотеци

"Владислав Петковић Дис" поверена је брига о културној баштини на територији Моравичког округа, што подразумева регистрацију ове грађе, њену заштиту и конзервирање без обзира на својину: приватне збирке, црквене, манастирске или установе.

Градска библиотека започела је рад у 2013. години преласком на електронско задуживање корисника у одраслом и дечијем одељењу и једна је од првих библиотека у Србији која је у електроски узајамни каталог НБС унела целокупан фонд од око 100.000 књига и прешла на модернији и бржи вид рада. Прошлу годину у раду Библиотеке карактерише:

- успешно обележавање јубиларног 50. Дисовог пролећа,
- посета Петера Хндкеа Чачку и уручивање прве Дисове плакете иностраном књижевнику,
- прва посета актуелног министра културе Ивана Тасовца са државним секретаром Дејаном Ристићем Библиотерци и иницијални договор са руководством Града о учешћу министарства у финансирању пројекта реконструкције Дома војске за потребе Градске библиотеке,
- проглашавање две библиотеке целине (библиотеке брачног пара Миливоја и Божидарке Филиповић и библиотеке Јована Давидовића) за културно добро од великог значаја за Републику Србију,
- повећање броја корисника и броја пружених услуга,
- представљање рада Библиотеке и "Дисовог пролећа" у Републици Српској (Бања Лука) и Црној Гори (Херцег Нови).
- донација Народне банке Србије за набавку софтвера за слепе и слабовиде и проширење услуга за ове кориснике.

Овако широко постављена платформа обавеза и делатности остварива је једино уз прегалаштво и ентузијазам запослених. У Градској библиотеци паралелно функционишу две установе, једна која је по закону основана за обављање библиотечко-информационе делатности и друга која се развила кроз манифестацију „Дисово пролеће“. Обе су под заштитним именом песника Владислава Петковића Диса и културно добро средине. Даљи рад и напредак условљени су решавањем проблема простора и повећањем броја запослених, што је задатак оснивача, Скупштине града. Без нових радника немогуће је одржати овај степен услуга и квалитет манифестације. Иначе може доћи до краха свега до сада урађеног што није у интересу локалне заједнице и грађана.

Градска библиотека остварује библиотечу, културну, хуманитарну и социјалну улогу, чувар је писаног завичајног наслеђа и мост између култура других народа и земаља. Добрим резултатима се издвојила у свом окружењу за шта су осим запослених заслужни и органи управљања. Управни одбор Библиотеке радио је у саставу: Ана Лазаревић, председник, Јасменка Луковић, Светлана Ђоковић, Богдан Трифуновић и Мирко Дрманац, чланови. Надзорни одбор чине: Зорица Самарџић, председник, Маја Јовановић и Александар Вукајловић, чланови.

Финансирање Библиотеке

Укупни приходи Градске библиотеке у 2013. години износили су 34.871.923,09 динара, а расходи и издаци 34.598.020,07 динара. Вишак прихода и пренос средстава у 2014. годину износио је 273.903,02 динара. Из буџета Града за делатност Градске библиотеке „Владислав Петковић Дис“ у 2013. години пренето је 31.513.964,59 динара (средства су увећана у односу на 2012. годину за 3.511.285,30 динара или 12,54%). Планирана средстава искоришћена су наменски и са 98,21 процената. За набавку 7.670 књига из градског буџета определено је 1.900.000 динара, кроз откуп књига преко Министарства културе Библиотека је имала суму у износу од 720.000 динара и уложила је око 70.000 сопствених средстава.

Кроз више пројекта које је финансирало Министарство културе Библиотека је добила 825.000 динара, као и 720.000 за набавку књига по основу откуп публикација из 2012. године која су директно уплаћивана издавачима. Овим средствима суфинансирана је манифестација "Дисово пролеће" (400.000 дин.), "Дисовизија" (50.000 дин.), штампање "Гласа библиотеке" (200.000 дин.) и остваривање маричних функција са 175.000 динара. Остале средства са којима је располагала Библиотека у 2013. години (сопствена средства, донације, јавни рад и др.) износила су 2.727.173,74 динара. Библиотека је рализовала један јавни рад запошљавањем два инвалидна лица за чију исплату личних доходака Национална служба за запошљавање је пренела 361.710,00 динара. Донације у 2013. години износле су 533.000 динара (1,52%). Штампање књиге сабраних песама Владислава Петковића Диса са по 100.000 динара донирали су "Чачанска банка" ад и "Bookbridge" из Београда, као и "Дринске електране", "Авто кућа Чачак" и "Principal duo". Народна банка Србије суфинансирала је са 173.000 динара набавку софтвера за слепа и слабовида лица и била покровитељ једнодневног боравка педесеторо деце из ОШ "Владислав Петковић Дис" у Београду. Сопствени приходи Библиотеке износали су 636.000 динара, а средства рефундације (боловања) 982.000 динара. За реализацију основне делатности и програма у 2013. години утрошено је 7.011.744,37 динара од чега је из буџета Града издвојено 5.653.744,37 динара (17,94%), што је увећање у односу на претходну годину од 717.739,08 динара. Просечна нето плата запослених 27 радника на неодређено време и једног запосленог на одређено радно време била је 40.545,00 динара. Према структури запослених у Библиотеци ради 16 лица са високом стручном спремом, 7 са средњом, 1 КВ, 3 ПК радника и 1 НК радник.

Простор, опрема, кадрови

У септембру 2013. године Градска библиотека добила је на коришћење просторије Туристичке организације у Дому културе од 54 м². Ове просторије незнатно су побољшале просторне услове установе која ради у две физички одвојене зграде и користи 670 м² непланског и делатности неприлагођеног

простора. Просторије које Библиотека користи у четири огранка (Мрчајевци, Заблаће, Прељина, Пријевор) су власништво месних заједница, а користи и једну просторију у Историјском архиву за депо.

После сусрета члника града са министром културе Иваном Тасовцем 20. октобра 2013. године интензивирана је израда главног пројекта за Градску библиотеку и привођење намени купљеног објекта. Будућа зграда Библиотеке простираће се на 3.200 метара квадратних и задовољаваће све стандарде и услове за библиотеку 21. века.

У 2013. години из буџета Града за опрему и набавку намештаја определено је 150.000 динара, а из сопствених средстава обезбеђено је још 23.000 (полице за књиге). Набављен је штампач „зебра“, један рачунар, камера и 38 дужних метара полица за књиге. За Центар за дигитализацију приновљена су два хард диска великог капацитета за потребе чувања дигитализоване грађе која је на крају износила 11 терабајта, што је условило да Библиотека инсталира сопствени сервер и одустане од плаћања закупа.

На крају године Библиотека је остала без једног радника који је отишао у заслужену пензију и то место није попињено због Уредбе владе Србије о забрани пријема нових радника у буџетским установама. Година је завршена са 26 стално запослених, од којих један радник (Мрчајевци) ради само 12 посто, једно лице је запослено на одређено врејеме. На овај начин Градска библиотека је дошла у још неповољнији положај, јер има недовољно стручних радника према стандардима НБС, а послови се из године у годину проширују као и услуге које установа пружа. Библиотека је једина установа која ради по радном времену, услуге пружа и становништву на селу као и на територији Моравичког округа. Сву организацију и одржавање културно-просветне делатности установе и манифестацију „Дисово пролеће“ реализују запослени који према систематизацији имају строго дефинисане послове из струке, тј. библиотекарства. Градска библиотека у поређењу са бројем запослених у матичним библиотекама и градовима сличне величине има по десетак лица мање у радном односу, што се сваки пут и наглашава у надзору Народне библиотеке Србије.

Коришћење библиотечке грађе

Књижни фонд Библиотеке обогаћен је са 7.690 публикација: приновљено је 6.681 књига и 1.009 сликовница. Фонд књига у матичној библиотеци у граду је 129.776, а на терену 21.509 књига. Купљено је у 2013. години 3.054 књиге у вредности од 1.752.046 динара, а кроз откуп Министарства културе фонд је допуњен са 1.046 нових публикација за износ од 720.000 динара. Разним поклонима од Народне библиотеке Србије, установа и појединача добијено је 4.519 књига чија је процењена вредност 1.606.139 динара (приликом посете министра Ивана Тасовца донирано је 380 књига). Укупна вредност приновљених публикација у 2013. години је 4.078.190 динара.

Читалачка породица Градске библиотеке увећана је за 60 нових чланова, па је број уписаних корисника на крају године био 6.200 чланова: одрало

одељење 2.801 корисник, дечије 2.299 и 1.110 корисника у четири огранка на селу. На коришћење укупно је издато 205.534 књиге, часописа и новина (око 33.000 више издатих публикација). Читаоци су прочитали 181.541 књигу и 23.993 новина и часописа. У завичајном одељењу коришћено је 107 часописа и 7.941 новина, а у одељењу периодике 297 часописа и 15.647 новина. На седам рачунара намењених бесплатно корисницима остварено је око 8.000 услуга.

Сајт Библиотеке забележио је повећање посета од 69% у поређењу са 2012. годином, па је остварени „саобраћај“ био 129.380 корисника из целог света. Месечна посета електронској адреси чачанске Библиотеке је од 10.000-13.000 приступа. На Facebook Библиотеку је следило 1.687 корисника, видео прилози на You Tube прегледани су 21.839 пута, односно у 2013. години 7.371 пут. Профил установе на Twitter прати 277 корисника од чега је у прошлој години 102 нова пратиоца. Обавештења о дешавању у Библиотеци путем електорске поште (путем SMS) прима око 200 лица.

Дигитализовано и заштићено је 21.430 страница библиотечке грађе и око 300 сати видео грађе (видео грађа ТВ Галаксије и ТВ Чачка). Библиотека је до сада дигитализовала 185.000 страница разне грађе, од чега је на сајту установе доступно корисницима 68.858 страница (око 37%). У електронски каталог унето је 7.690 нових записа приновљених књига, као и фонд огранака у Заблаћу и Mrчајевцима и већи део Научног одељења (11.372 јединице) чиме је база допуњена са 19.845 записа. У електронски каталог Градске библиотеке унето је 118.323 књиге што чини 65.773 записа.

У Дечијем одељењу и на терену кроз око 200 радионица и дружења писаца са децом прошло је близу 5.000 малишана, чиме Библиотека остварује своју културну мисију очувања језика и пропагира књигу и читање.

И у протеклој години Градска библиотека била је највише коришћен локални сервис са око 350.000 пружених услуга: издате публикације, посете сајту, посете приредбама, услуге интернета и др.

Проценат обухваћености становника чланством у Библиотеци износи 5,40%, а обрт књижног фонда који броји 151.285 публикација био је 1,2%. Број прочитаних књига по становнику је 1,58%, односно 1,5 књига по глави становника.

У књиговезници Библиотеке прекорично је и враћено у фонд 877 књига. За трајно чување коричени су *Чачански глас*, *Таковске новине*, *Чачанске новине*, *НПН*, *Политика*, *Спорт и Свет компјутера* (21 комплет), а послато је и 138 пакета разних публикација из Библиотеке другим корисницима. Књиговезница је пружила и 20 услуга коричења књига трећим лицима.

Стручно одељење

Стручно одељење је централно место у Библиотеци где се сливају све приновљене публикације, врши стручна обрада, набавка, излучивање грађе и креира електронски каталог. У одељењу се врши унос нових публикација у електронску базу COBISS, назлови поклоњених књига и унос старог фонда. У 2013. база је допуњена са 19.845 записа, од којих је 7.690 записа за приновљене

књиге. За две и по године у електронски каталог унето је 65.773 записа, а у наредном периоду предстоји унос још око 20 хиљада публикација. За Позајмно одељење за одрасле читаоце обрађено је 3.213 књига, Дечије 1.639, Научно 453, Завичајно 549, Заблаће 730, Мрчајевце 520, Прељину 286, Покретни фонд 299 и Марксистички фонд 1. Из одељења одлуком Управног одбора расходовано је 1.137 публикација чија је процењена вредност 11.370 динара. Из одраслог одељења излучено је 334 књига, из огранка у Мрчајевцима 696, Пријевора (Покретно) 87, дечијег 15 итд.

Три радника стручног одељења добила су у Народној библиотеци Србије лиценцу за COBISS 3 и обучили друге колеге за овај програм.

За попуњавање електронског каталога користе се три приступа бази Народне библиотеке Србије, од којих су два бесплатна, а један Библиотека плаћала 45 евра у динарској противвредности.

Завичајно одељење

У току 2013. године за Завичајно одељење набављено је и каталогски обрађено 549 монографских публикација. У узајамној COBISS бази креирано је 307 записа, а из узајамне базе преузето 614 записа. Завичајни фонд фотографија обогаћен је са 659 јединица снимљених током године или преузетих из личних збирки и архива знаменитих Чачана. Из фонда је инвентарисано и стручно обрађено 530 фотографија за завичајни фонд. Услужено је 376 кориснику са 693 издате књиге, 7.941 новина и 107 часописа. Из фонда завичајних фотографија корисницима је уступљено 76 докумената. Истовремено је инвентарисано 34 годишта часописа и новина, 13 нових рукописа, 53 програма, 189 позивница и збирка новинских исечака са 1.064 библиотечке јединице. Из легата Јована Давидовића стручно је обрађено 218 разгледница. У завичајном одељењу трајно се чувају локална гласила „Чачански глас“, „Чачанске новине“ и „Таковске новине“, као и све публикације завичајних стваралаца и о Чачку.

Библиотека целина Јована Давидовића која је смештена у Завичајном одељењу проглашена је 26. децембра 2013. године од Управног одбора Народне библиотеке културним добром од великог значаја за Републику Србију, што је Градску библиотеку "Владислав Петковић Дис" уврстило у највиши ранг установа које имају вредне збирке и културно наслеђе.

Оливера Недељковић припремила је био-библиографију „Светиљка за Александра Ристовића“ коју је објавила Градска библиотека, учествовала је на Сусретима библиографа у Инђији, писала за часописе „Дисово пролеће“, „Глас библиотеке“ и „Пожешки годишњак“, учествовала је у реализацији јубиларног 50. Дисовог пролећа и за нову рубрику „Завичајни албум“ написала опширне приказе стваралаштва Владислава Петковића Диса и Александра Ристовића. Марија Орбовић припремила је 14. изложбу завичајног издаваштва „Штампана реч“ као и прилоге за библиографију чачанског песника Драгослава Грбића која ће бити објављена у наредном периоду. Писала је за часописе „Дисово пролеће“, „Глас библиотеке“, „Српски књижевни лист“, учествовала на Сусретима библиографа у Инђији са радом од Јоханесу Вајденхајму. Марија

Орбовић је 1. октобра отишла у заслужену пензију, а на послове у Завичајном одељењу примљена је Тијана Мутавџић, професоф енглеског и француског језика са завршеним мастер студијама. Она је превела резимеа на енглески за часопис „Глас библиотеке“ и стекла лиценску за КОБИС.

Матична служба

Функцију матичности Градска библиотека врши у четири општинске библиотеке са осам огранака, 44 школске библиотеке (34 основне и 10 средњих), три специјалне и у једној библиотеци општег типа у установи у Моравичком округу. У Матичној служби раде два библиотекара и поверен им је стручни надзор и унапређење библиотечко-информационе делатности у општинама Чачак, Горњи Милановац, Лучани и Ивањица.

Током 2013. године библиотеке у Округу посећене су 152 пута због увида у стручан рад, вршење надзора и обуку радника. У чачанској општини обављене су 134 посете, у лучанској девет, горњомилановачке библиотеке посећене су пет пута, док су у ивањичкој општини обављене четири посете. У четири школске библиотеке у чачанској, лучанској и горњомилановачкој општини, организован је заједнички надзор са Данијелом Ковачевић Микић, просветним саветником Школске управе, што је дало добре резултате у унапређењу рада ових библиотека. Осим тога у матичној установи у Чачку организовано је 79 сати обуке за 110 библиотечких радника из Округа, а стручне информације пружане су и телефоном. За полагање стручног библиотечког испита у Народној библиотеци Србије припремљена су три кандидата: два са ВСС, од којих је један из чачанске библиотеке, један школски библиотекар из ОШ "Милинко Кушић" из Ивањице, као и један кандидат са ВШС, из Библиотеке општине Лучани из Гуче.

За библиотекаре Моравичког округа Градска библиотека организовала је једнодневни стручни семинар коме су присуствовала 62 лица. Предавачи су били: проф. др Борјанка Трајковић, Учитељски факултет у Сомбору, Катедра за библиотекарство Универзитета у Новом Саду, Данијела Ковачевић Микић из Школске управе Моравичког округа, и Дубравка Илић из чачанске Библиотеке. Матична служба била је и суорганизатор Саветовања за 40 школских библиотекара Моравичког округа-Подружнице Друштва школских библиотекара Србије, на коме су предавачи биле Даница Оташевић и Дубравка Илић.

Матична служба је спровела конкурсе за литерарне радове расписане у оквиру 50. Дисовог пролећа, на које је из 27 основних и средњих школа Округа стигло 305 радова, и организовала доделу награда ауторима најбољих радова. На 25. Међународни фестивал хумора за децу у Лазаревцу послато је више радова предшколаца и основаца из Округа и освојено пет награда у различитим фестивалским категоријама.

У програмима Дечјег Дисовог пролећа учествовало је око 1.300 малишана предшколског и школског узраста из 12 основних школа са градског и сеоског подручја чачанске општине, а за 40 ученика ОШ "Владислав Петковић Дис" из

Заблаћа Народна банка Србије и Градска библиотека организовале су посету Београду.

У сва четири огранка на терену на пригодан начин додељене су награде најбољим читаоцима, које је пратило око 350 младих, а учествовали су и у организацији конкурса за најбоље илустровану бајку или басну за предшколце чачанске општине. Сем тога библиотекари матичне службе раде у огранцима у Заблаћу и Прељини и друге стручне послове. На терену су реализоване 193 креативне радионице у којима је учествовало 1.900 младих. Служба је учествовала у организацији посета школама писаца за децу: Гордане Тимотијевић, Бошка Ломовића, Оливере Џупаћ, Дејана Алексића, Бранка Пражића и Милоја Радовића. Кроз разне врсте програма које је матична служба организовала у 27 школа и 15 група предшколског узраста обухваћено је креативним радом око три хиљаде малишана. У огранку у Заблаћу организовано је и дружење са женама и предавање о превентиви и ризицима по здравље деце и одраслих. Постоји потреба за новим облицима рада са женском популацијом и другим циљним групама за шта је потребан већи број извршиоца.

Дубравка Илић је учествовала у раду стручних скупова у Пожеги, Лазаревцу и Београду, а похађала је и акредитовани семинар "Српска књижевност за децу". Члан је Секције за матичне библиотеке Библиотекарског друштва Србије. Поседује лиценцу за програм COBISS, па је у узајамну базу података унела укупно 2.306 записа: 1.000 записа у COBISS 2, а после обуке за COBISS 3, била је ангажована на ретроактивном уносу књижног фонда огранка у Заблаћу, са 1.306 записа.

Матична служба програме рада тромесечно шаље Министарству културе и Народној библиотеци Србије, као и извештај о раду на годишњем нивоу, а записнике о надзору доставља школама и библиотеци чији је рад био предмет стручног прегледа. У електронску базу МБС унети су подаци из годишње анкете са више од 3.600 података из 50 библиотека Округа.

Одељење за одрасле читаоце

У одељењу за одрасле читаоце 2.801 члан позајмио је 107.934 књиге. Задуживање и раздуживање корисника књигама врши се електронским путем. Највише је услужено службеника (17.564), затим средњошколаца (8.062) и студената (3.973). Право на бесплатан упис имају одлични ученици, добровољни даваоци крви, а од 2013. године и лица старија од 65 година и незапослени уз потврду Националне службе. Годишња чланарина је 600 динара, а за ученике и студенте 400 динара. Позајмна одељења раде шест дана у недељи од 7,30 до 19 часова и најфрејфренднији су сервис грађана.

Највише је издато књига из стране књижевности (71.188), затим 25.842 дела домаћих аутора, 2.813 дела из областите историје и географије, затим 3.290 књига из области психологије. У протеклој години прочитано је 16.000 књига више него годину дана раније. Фонд је обогаћен са 3.213 публикација (529 дела више него у 2012. години). Највише је набављено наслова стране књижевности

(1.074). За све набавке спроведен је поступак јавне набавке мале вредности што је умногоме отежало рад запослених и продужило процес попуљавања фонда. Због дотрајалости и неактуелности расходовано је 334 књиге из овог одељења. Одељење је посетило организовано 535 средњошколаца и 20 професора.

У одељењу је приређено више пригодних изложби, запослени одељења учествовали су у реализацији програма 50. Дисовог пролећа, а рад на стручном скупу БИБЛИОНЕТ који је одржан у Смедереву на тему „Издавачка делатност библиотека“ имале су Биљана Раичић и Марија Радуловић. Одељење је учествовало у манифестацији „Ноћ музеја“, наградило најбоље читаоце и спровело неколико акција ванредног уписа чланова у библиотеку. Настављена је дугогодишња сарадња са Окружним затвором у Чачку и бесплатно позајмљивање књига лицима која су на издржавању казни. Четири запослена радника у одељењу за одрасле читаоце (два књижничара и два библиотекара) истовремено контролише рад интернет клуба и предлаже наслове за набавку нових публикација, ориређује изложбе и препоручује књиге за читање.

Дечије одељење

Пословна политика Библиотеке усмерена је последњих година према најмлађим читаоцима и већ даје резултате. Читалачка породица деце увећава се сваке године, па је у 2013. години бројала 2.100 чланова, 200 више него претходне године. Уписано је 615 предшколаца и 1.684 основаца. Предшколци и прваци имају бесплатан упис као и одлични ђаци, а годишња чланарина за децу је 300 динара. Укупно је услужено 17.144 малишана: 4.084 предшколца и 12.396 ђака. Најмлађи су прочитали за годину дана 42.612 књига и сликовница. У току године за Дечије одељење набављено је 1.639 нових књига и литературе за најмлађе.

Сем позајмљивања књига за ову популацију организоване су бројне активности: у току распуста за две узрасне групе одржано је 14 креативних радионица под називом „Лето у Библиотеци“, сусрет са кантаутором Бранком Прашићем, писцима Дејаном Алексићем и Горданом Тимотијевићем, за предшколске групе из свих вртића и школа илустрација сликовница и изложба „Пробуђене бајке“ и приредба „Нај-читалац“ на којој је књигама награђено 12 дечака и девојчица за верност читању. Пригодан програм извели су ученици ОШ „Филип Филиповић“ настављајући добру сарадњу између ове школе и библиотеке. Поводом светског дана дечије књиге песник Дејан Алексић дружио се са око 300 ученика из више школа, а у новембру је промовиран ДВД „Деца деци с љубављу“ намењен слабовидим и слепим малишанима. За своје вршњаке деца су уз помоћ библиотекара снимила звучну читанку, антологију најлепших стихова, питалица и загонетки уз препоруку да је библиотека најлепше место за одрастање. Остварена је сарадња са новоотвореном установом „Зрачак“ и за четири функционалне групе са 39 полазника уприличена је посета одељењу и организовано више радионица. Промовисана је књига „Свракин сат“ Гордане Тимотијевић и приређен перформанс у коме је учествовало 70 предшколаца и

ученика ОШ „Вук Карадић“ и ОШ „Милица Павловић“. Рад Дечијег одељења представљен је на скупу библиотекара у Пожеги и Фестивалу хумора у Лазаревцу. На радионицама током летњег распуста учествовало је око 600 дечака и девојчица, чији су радови на крају изложени и побудили интересовање вршњака и родитеља. Бајке је илустровало 40 група предшколаца са територије града и општине - од једног будућег првака у Рошцима, до целих група у предшколским установама „Радост“ и „Моје детињство“. Изложбу је поводом Сајма књига отворио писац за децу Дејан Алексић чиме су најмлађи дали свој допринос највећој светковини књиге која се одржавала по 57 пут у Београду. Уз 17 хиљада деце узлужених књигама, још око две хиљаде најмлађих било је обухваћено неким видом креативног рада које Дечије одељење организује за предшколце и ђаке основних школа.

Огранци

У четири стационара на селу учлањено је 1.100 деце и одраслих. Они су у 2013. години прочитали 20.104 књиге и сликовнице. У свим огранцима организоване су пригодне приредбе и проглашени најбољи читаоци, као и сусрети са дечјим писцима. Сем тога своју мисију Библиотека шири посетом четвороразредним школама у општини (Петница, Жаочани, Катрга, Рошци...) и бесплатним учлањавањем ученика и учитеља који преузимају обавезу размене књига. Годишња чланарина у огранцима је 300 динара, а деца имају бесплатан упис.

У најстаријем огранку у Мрчајевцима уписано је 251 корисник. Одељење ради два дана седмично и сем књига корисницима су на располагању и два рачунара. Деци и одраслима издато је на коришћење 5.077 публикације. Приновљено је 520 књига, а из фонда излучено 696 јединица. За најбоље читаоце организована је приредба нај-читалац и најревноснији корисници награђени су књигама. Читав фонд огранка унет је током године у електронски каталог.

Два дана у седмици организован је рад и у огранку у Заблаћу који има 431 члана. Због велике посете предшколаца, ђака и одраслих уторком у огранку ради два библиотекара, који осим издавања књига и упућивања читалаца да користе рачунаре, организују и креативне радионице на најмлађе. У овом огранку постоји изразита потреба да одељење ради још неки дан у седмици како то налажу и стандарди (30 сати рада), али Библиотека нема довољан број запослених за интензивнији рад на селу. Читаоци у Заблаћу прочитали су 10.921 књигу, а фонд је увећан за 730 публикација. Фонд огранка у току летњих месеци унет је у електронску базу библиотеке. Огранак у Заблаћу и ОШ „Владислав Петковић Дис“ домаћини су сусрета награђених ученика Моравичког округа на литерарном конкурсу, а село и месну цркву посетили су 29. маја аустријски књижевник Петер Хандке, академик Милован Данојлић, писци Жарко Радаковић, Бошко Ломовић и Дејан Томић. Огранак библиотеке посетили су и ћаци из издвојених школа у Рајцу, Горњој Јежевици и Виљуши за

које је приређен пригодан програм и гостовање песника Милоја Радовића из Краљева. Предшколска група из Заблаћа освојила је прву награду на фестивалу у Лазаревцу за рад „Библио-башта“.

Огранак у Прељини ради само један дан у седмици (петак) иако су потребе веће, због чега на терен одлази два библиотекара. У 2013. години уписано је 290 чланова којима је издато на коришћење 5.337 сликовница и књига. У огранку се организују и креативне радионице и рад како са децом предшколског узраста, тако и са групама из продуженог боравка и ученицима. У 2013. години приновљено је 286 књига и реновирано одељење. Рад групе предшколаца из огранка у Прељини добио је другу награду на Фестивалу хумора у Лазаревцу.

Огранак у Пријевору отворен је само четвртком. Уписано је 128 чланова који су прочитали 2.257 књига. Фонд књига увећан је за 299 публикација, а расходовано је 87 дотрајалих јединица библиотечке грађе.

Огранци Градске библиотеке на селу смештени су у домовима културе о којима не постоји брига локалне средине, у лошем су стању, без мокрог чвора и воде и на различитој удаљености од школа и вртића као највећих корисника. Библиотека плаћа трошкове електричне струје и једина је установа која организује културне активности на селу. Школе у Доњој Трепчи, Бресници, Слатини и Заблаћу посетио је у оквиру 50. Дисовог пролећа песнички караван „Стихобус“ промовишући антологију песама о гуслама.

Научно одељење

Услуге научног одељења у току 2013. године користило је 4.364 лица којима је дато да користе 6.710 публикација из редовног фонда и из библиотеке целине брачног пара Филиповић. Најчешћи корисници овог одељења су студенти (1.629), затим ученици средњих школа (1.241), потом радници (946) и други. Фонд научног, илити референцне литературе, обогаћен је са 453 нове публикације. Највише су коришћене енциклопедије, лексикони, каталоги, библиографије и речници (1.256), публикације из друштвених наука (1.080), потом историје и географије (974), уметности (765) и др. Библиотека целина Божидарке и Миливоја Филиповића коју Градска библиотека баштини од 1949. године нашла се на списку од 20 библиотека које су проглашене у протеклој години за културно добро од великог значаја за Републику Србију. У овом фонду има око 4.000 књига и наслова периодике с краја 19. и почетка 20. века, старе и ретке библиотечке грађе, и издања којима се не могу похвалити друге установе. Започет је унос фонда научног одељења у електронски каталог чиме ће још више бити увећана међубиблиотечка позајмица публикација. За своје кориснике Градска библиотека потраживала је из туђих фондова 17 публикација и три фотокопије библиотечке грађе. Другим библиотекама и факултетима позајмила је 24 књиге и две фотокопије библиотечке грађе међи којима се нашла и Универзитетска библиотека у Бања Луци којој је позајмљено пет публикација.

Библиотекар-саветник Маријана Матовић сем библиотечких послова била је аутор каралога и изложбе „Код вас је пролеће“ посвећене јубиларном 50. „Дисовом пролећу“. Сем тога је лектор и коректор радова објављених у часопису „Глас библиотеке“ број 19., писала је чланке за часописе „Дисово пролеће“, „Глас библиотеке“ и више препорука за књигу недеље.

Милица Баковић, библиотекар-саветник, урадила је библиографију часописа „Дисово пролеће“ која је делимично објављена у 19. броју „Гласа библиотеке“, као и библиографију едиција које издаје Градска библиотека: „Каталози“, „Токови“ и „Књига госта“. Сарађивала је у часопису „Дисово пролеће“, била водитељ књижевне вечери посвећене Станиславу Винаверу, препоручила је седам књига читаоцима за читање, сарађивала са редакцијом „Чачански глас“ и др.

Одељење часописа и листова

У фонду Одељења часописа и листова Градске библиотеке „Владислав Петковић Дис“ у Чачку налази се 419 наслова часописа и укупно 20 наслова новина. Инвентарисано је 3.781 годиште часописа и 411 годишта новина.

У току календарске 2013. године набављено је укупно 82 наслова часописа и 14 наслова дневних, недељних и месечних листова. Инвентарисано је 41 годишта часописа (инв. бр. 3742-3781) и 4 годишта новина (инв. бр. 407-411). Плетплатом (куповином) се континуирано набавља 17 наслова (74 свеске), поклоном је добијено 45 наслова (101 свеска), разменом 18 наслова (37 свески) часописа, док су два часописа сопствена издања, односно свеска 19 „Гласа библиотеке“ и лист „Дисово пролеће“ за 2013. годину.

Ове године Одељење је добило 15 нових наслова часописа (*Genero, Ars, Suncokreti, Zenit, EKO List, Muzikologija, Acta agriculturae Serbica, Analji Pravnog fakulteta i Beogradu, Požeški godišnjak, Naš trag, Godišnjak istraživačkog foruma, Unus mundus, Bratstvo, Srpsko-dalmatinski magazin, Glas crkve*).

За читаоницу се набавља 14 наслова периодичних публикација: 5 наслова дневне штампе (Близ, Вечерње новости, Данас, Политика, Спорт), 8 недељника (Базар, Време, Политикин забавник, Печат, Нин, Илустрована Политика, Чачански глас, Чачанске новине) и месечник Република. Кориче се и чувају три наслова (Политика, Спорт, Нин).

У току године Одељење је посетило укупно 3.882 корисника. Међу корисницима највише је одраслих и читалаца који прате дневну штампу. Према групама занимања корисничку популацију чини: 3 ученика, 29 студената, 7 радника, 685 службеника и 3158 осталих корисника којима је издато 15.648 примерка дневне и недељне штампе и 297 свески часописа.

Библиотекар Мирко Дрманац осим рада у стручном одељењу, радио је на уносу књижног фонда из огранака у Заблаћу и Мрчајевцима у базу Cobiss у коју је у току 2013. године похранио 565 записа и креирао девет. Осим тога архивирао је снимљени видео материјал и припремао за сајт Библиотеке, You Tube, као и видео презентације за програме Библиотеке. Завршио је дводневни

курс за лиценцу за каталогизацију и унос фонда серијских публикација у базу Cobiss и унео у узајамни каталог сва годишта периодике из Завичајног одељења: *Градац*, *Дисово пролеће*, *Дисов гласник*, *Глас библиотеке*, *Југословенско воћарство*, *Зборник радова народног музеја*, *Изворник*, *Врело*, *Acta Agriculturae Serbica*, *Бележник Овчарско-кабларске клисуре*, *Alatničar*, *Bumerang*, *Наша прошлост (део из Зав, а део из П)*, *Слово Ђирилово*, *Српске органске студије*, *Zbornik radova Pedagoško-tehničkog fakulteta, odnosno Zbornik radova Tehničkog fakulteta*, *Значења*, *Serbian Journal of Electrical Engineering*.

Књижничар Љубиша Ђирковић који је у статусу радника на одређено време, уз рад у читаоници за дневну штампу, ангажован је на дигитализацији аудио- визуелне грађе из архива ТВ Галаксије и ТВ Чачка, као и на изради реклаама и видео презентација. Истовремено укључен је у реализацију програма *Дисовог пролећа* и других манифестација које остварује Градска библиотека.

Дигитализација

У 2013. години скенирано је и дигитализовано укупно 21.430 страница грађе (15.057 у 2012). У Дигиталну библиотеку постављена су и претражива по више параметара годишта „Чачанског глас“ до 1985. године. Највише је скенирано страница прес клипинга (9.499), часописа (6.877) и новина (3.755). Дигитализовано је и 177 књига, 744 фотографије и друге грађе, што укупно износи 21.430 јединица. Укупно је у Центру дигитализовано од 2008. године 185.045 страница разне врсте библиотечке брађе, а може се користити 37%, односно 68.858 страница на сајту *Дигитална библиотека*. Грађа је смештена на серверу и сторици Центра, а резервне копије докумената чувају се на 422 ДВД диска. Из видео архиве ТВ Галаксија 32 прегледано је 385 касета, а дигитализовано 170 са садржајом од значаја за завичајну баштину. Сва грађа је описана и похрањена према стандардима за дигитализацију. У току 2013. године започела је заштита архиве ТВ Чачка где је дигитализовано 43 касете. Завичајни видео фонд допуњен је са око 300 сати материјала снимљеног на локалним телевизијама. До сада ниједна библиотека у Србији није преузела на себе да дигитализује локалне тв сервисе и чува видео грађу, која је такође део завичајног наслеђа и много више изложена уништавању. Дигитализован материјал је стручно описан и поново „враћен“ у живот.

Богдан Трифуновић објављивао је радове у Зборнику Народног музеја у Чачку (о родољубивој поезији Диса), Гласнику НБС (о веб архиви Чачка), као и радове о заробљеницима у Првом светском рату и о културној историји Србије до 1914. у међународним пројектима и зборницима у којима учествује преко докторских студија у Варшави. Излагао је на стручном скупу “Дани библиотека и библиотекара” у Новом Саду о дигитализацији библиотечке грађе у јавним библиотекама. Коаутор је презентације издавачке делатности установе на “Библионету 2013” одржаном у Смедереву. На позив Народне библиотеке Србије и БДС одржао је предавање о библиотечким веб сајтовима у НБС. Био је ангажован на реализацији изложбе дигитална фотографија у оквиру

манифестације «Дисово пролеће» и припреми часописа «Глас библиотеке». Богдан Трифуновић је од октобра до средине децембра користио неплаћено одсуство због припрема завршних испита докторских студија у Варшави и истраживања која је обавио у Грацу. Присуствовао је и скупу о дигитализацији који је у организацији Европеана одржан у децембру у Солуну.

Александар Вукајловић учествовао је на радионици "Информациона писменост – едукација едукатора" у Народној библиотеци Ужице априла 2013. Такође је учествовао на изради Плана интегритета установе у 2013. години и трехничкој реализацији програма Библиотеке („Дисово пролеће“, „Лето у библиотеци“, радионице). На представљању Градске библиотеке „Владислав Петковић Дис“ у Бања Луци говорио је о заштити видео грађе и дигитализацији културног наслеђа.

Радници Центра за дигитализацију (Богдан Трифуновић и Александар Вукајловић) кроз пројекат од Народне банке Србије обезбедили су донацију од 173.000 динара за набавку софтвера за слепа и слабовида лица. Организована је друга изложба дигиталне фотографије за ученике основних и средњих школа чачанске општиуне, урађено више поинт и видео презентација, а за представљање завичајне грађе отворена је адреса "Завичајни албум" и постављено више тематских целина.

50. Дисово пролеће

Културно-просветни рад Градске библиотеке одвија се кроз организовање изложбе „Штампана реч“ која се традиционално одржава почетком фебруара и има за циљ промовисање завичајног стваралаштва. Од марта до краја маја све активности уз редован библиотечко-информациони рад подређене су Дисовим светочаностима. Пола века постојања „Дисовог пролећа“ велики је јубилеј за Чачак, локалну заједници и Библиотеку као организатора. Јубиларне светочаности је отворио 5. марта Радослав Павловић, саветник за културу у кабинету председника Републике Томислава Николића, а програм је „отворен“ представљањем романа „Велики рат“ Александра Гаталице који је награђен НИН-овом и наградом „Меша Селимовић“. У 2013. години није додељена Дисова награда савременом песнику, већ је манифестација имала ревијални карактер и била у знаку свих лауреата Дисовог одличја и учесника на претходним приредбама. Почасни гост јубиларног „Пролећа“ био је Петер Хандке, аустријски књижевник, коме је додељена прва Дисова плакета намењена ствараоцима из света. У току три месеца изведено је 30 разних програма за све генерације, „Дисово пролеће“ гостовало је у Крагујевцу, Београду, Херцег Новом и Бања Луци, спроведено је пет конкурса за афирмисање стваралаштва младих и обележене годишњице Милоша Црњанског (120 од рођења) и два века од рођења Његоша. Небојша Дугалић извео је две монодраме („Исповерст Дмитрија Карамазова“ и „Речи о свечовеку“) посвећене делу Фјодора Достојевског и владици Николају Велимировићу. У жиријима је било ангажовано 15 песника, критичара,

професора књижевности и ликовних уметника. Велики допринос манифестацији пружили су Дом културе организовањем ликовне изложбе 17. Пролећни анале и Уметничка галерија „Надежда Петровић“ уметничком изложбом „Дис“. Пет сликар-графичара радило је графике инспирисано Дисовим стиховима од којих је настала изложба, али и књига у пет нумерисаних примерака. Ову јединствену изложбу осмислила је кустос Јулка Маринковић, а цео пројекат представљен је и пратећим каталогом. Трошкове изложбе у целости је сносила Уметничка галерија као и Дом културе за „Анале“.

Јубилеј Дисових свечаности обележен је штампањем сабраних песама Владислава Петковића Диса под називом „Са заклопљеним очима“ са предговором проф. др Радивоја Микића и опширном библиографијом коју потписује Даница Оташевић. Објављена је књига избраних беседа и интервјуа коју је приредио др Драган Хамовић, часопис „Дисово пролеће“, број 44, који је изашао на рекордних 84 стране и каталог за ретроспективну изложбу „Код вас је пролеће“, аутора мр Маријане Матовић. Изложбу је отворио в.д. управника Народне библиотеке Србије Дејан Ристић. На завршној свечаности јубилеја учествовало је 14 живих добитника Дисове награде: академици Матија Бећковић, Милосав Тешић, Радован Павловски (Македонија), затим Мирослав Максимовић, Драган Колунџија, Слободан Зубановић, Душко Новаковић, Милутин Петровић, Никола Вујчић, Владимир Копицл, Радмила Лазић, Војислав Караповић, Саша Јеленковић, Живорад Недељковић и Драган Јовановић Данилов. На промоцији у Београду учествовао је академик Љубомир Симовић, а на вечери Петера Хандкеа и академик Милован Данојлић, такође добитник Дисове плаакете. У програму су учествовали и: проф. др Александар Јеркови, писац и преводилац Жарко Радаковић, проф. др Гојко Тешић, др Марко Недић, др Александар Миловановић, проф. др Мило Ломпар, др Драган Хамовић, проф. др Радивоје Микић, драмски уметници Андријана Виденовић и Небојша Дугалић, дечји писци Бошко Ломовић и Дејан Алексић, вокално-инструментални састав „Чудесмо“ са солистом Катарином Павловић, Бранко Пражић и др.

Директор

Директор установе спроводи одлуке Управног одбора, стара се о испуњавању плана, наменском трошењу средстава, законитоси, организацији рада и заступању Библиотеке у јавности. Директор је уједно и уметнички директор манифестације „Дисово пролеће“ и главни и одговорни уредник издања Градске библиотеке. Осим публикација које су пратиле јубиларне свечаности, Библиотека је објавила 19 број стручног часописа „Глас библиотеке“ и књигу „Риба која је прогутала свет“ добитнику награде „Млади Дис“ Ђојана Марковића. Градска библиотека је у 2013. години пословала у складу са усвојеним планом активности и у свим сегментима је унапредила рад и проширила услуге. Директор је обезбедио функционисање у пракси свих законских аката, примену безбедносних мера и отклањање недостатака у

примени закона о противпожарној заштити. Наменским трошењем средстава омогућен је развој основне библиотечко-информационе делатности, стручни, просветни и културни рад установе и обележавању пола века манифестације „Дисово пролеће“. Ангажовањем директора гост 50. Дисових свечаности био је један од највећих интелектуалаца савремене Европе, књижевник Петер Хандке чији је боравак у Чачку и Заблаћу пратила и телевизијска екипа из Немачке. Петер Хандке превео је на немачки Дисову песму „Можда спава“ што је побудило велико интересовање у јавности јер је песма презентована на више скупова у Немачкој, а оригинал рукописа и превод даровао је Завичајном одељењу чачанске библиотеке. Организован је успешно стручни рад свих одељења, подстицана делатност на селу и промоција Библиотеке у земљи и ширем региону, омогућено већем броју запослених да се стручно усавршава и присуствује научним и стручним скуповима и радионицама.

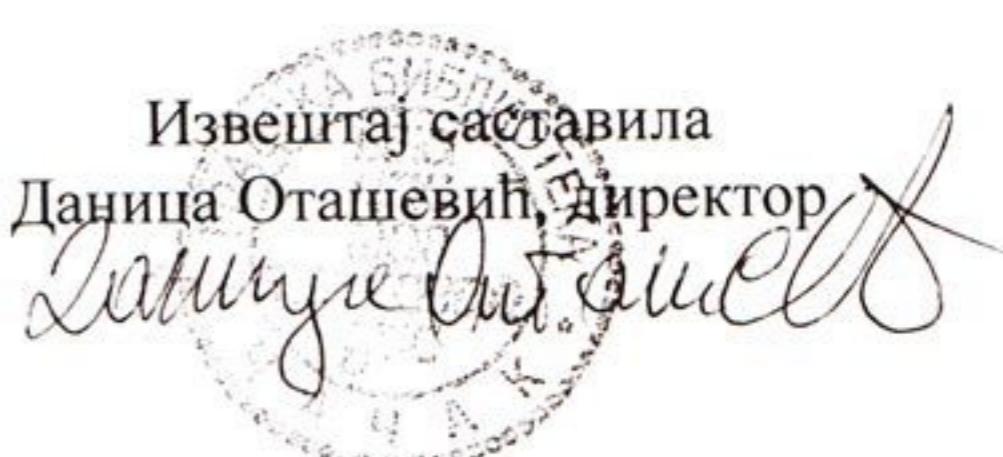
Директор Даница Оташевић објавила је радове у „Књижевном магазину“, „Политици“, „Дисовом пролећу“ и „Гласу библиотеке“. Написала је и поговор за књигу Дисових песама „Са заклопљеним очима“ и обезбедила за њу донацију од 200.000 динара. Аутор је поговора у књизи „Дани и године“ Радоја М. Јанковића, пореклом из чачка, и рада у часопису „Даница“ поводом обележавања Великог рата. Истовремено промовисала је манифестацију у Херцег Новом, Крагујевцу, Београду, Бања Луци и Студентском траду.

Закључак

Остварени резултати и број пружених услуга, допринос унапређењу културе и позиционирању Чачка на културној мапи Србије и региона, чине Градску библиотеку „Владислав Петковић Дис“ препознатљивом и узорном институцијом која служи другима за углед. Стручан рад, креативност, иновативност и манифестација „Дисово пролеће“, идеали су којима теже многи. Резултати који су далеко испред других установа уочени су и од стране Министарства културе па је посета министра Ивана Тасовца и државног секретара Дејана Ристића била признање запосленима у Градској библиотеци. Ова посета имаће далекосежнији значај за град уколико Влада Србије буде учествовала у изградњи објекта за Библиотеку или обезбеди стране инвеститоре. Програми Библиотеке пунили су позитивним реакцијама странице медија, а лист „Блиц“ прогласио је књигу „Са заклопљеним очима“ најлепшом књигом у септембру.

Чачак, 2. април 2014.

Извештај саставила
Даница Оташевић, директор

A circular stamp of the City Library of Čačak. The outer ring contains the text "ГРАДСКА БИБЛИОТЕКА ЧАЧАК". Inside the circle, the name "Даница Оташевић" is written vertically, followed by "Директор" and a signature.